

ZİYA GÖKALP ÖLDÜ

Ziya Gökalp öldü. Gözlerimle gördüm. Ziya Gökalp'i Samuel Huntington öldürdü. Hem de ateş etmeden, bıçaklamadan, boğmadan. Huntington Gökalp'e "öl" dedi. Gökalp de hemen öldü. Diremedi. Gördüğüm bir cinayet değildi. Bir teslimiyet idi. Tepemden tırnağıma titredim. Oradan uzaklaşırken bir çocuk koşarak peşimden geldi. Bir kağıt parçası uzattı. Aldım. "Ziya Gökalp 1894'de öldü" diye yazıyordu. Kağıdı fırlatıp attım. Çünkü 1994 yılındaydık.

Kamusal kimliğimin neliğini ve kaynağını merak etmeye başladığım yaşlarımda okumuştum Türkçülüğün Esasları'nı. Gökalp orada 13 yaşındaki bir Türk kızı için ideal bir kimlik modeli sunmaktaydı. Her şey son derece kolay ve basitti. Türk milletindenim, İslâm ümmetindenim, Garp medeniyetindenim. Gerçi Türkçülüğün Esasları'nı okuduğum yazın kışında o yıl Türkçe öğretmenliğimize atanan Mehmet Ateşoğlu'nun önceki okulunda bir bayramda öğrencilerine bu sloganı taşıttığı için cezalandırıldığını öğrenmiştim. Ama, bu cezaya infaal duymadım. Ziya Gökalp'in sloganında olmasa bile kitabında İslâmiyet'in yeri evlerimizin arka balkonu olarak belirlenmişti. Arka balkonun, oturma odamız olan Türk kültürü ve misafir odamız olan Garp medeniyetiyle eşit düzlemde sunulmasının hoş karşılanmayacağını bilmemesi Ateşoğlu'nun kendi hatası idi. Aslolan kültürümüz ve medeniyetimiz idi.

Yıllar geçti. Sosyoloji okumaya başladım. Sosyolojinin aslî konuları arasında ne kültür vardı ne de medeniyet. Medeniyet yerine, önceleri üretim tarzlarımız sonra da tarihsel sistemlerimiz var oldu. (Marx'dan Wallerstein'a böyle geçtik). Toplumsal yapı analizleri bu kavramlar üzerinden yürütülürdü. Kültür ise biz sosyologların değil, sosyal antropologların, halkbilimcilerin, etnologların konusu idi. Bir de sosyal psikologların. Bize düşen kültürün maddî (resmin çerçevesi) ve manevî (tuvale çizilen) yönlerinin olduğunu bilmektir. Ne ki bununla iktifa edemezdik. Biz de küçük "i" ile yazılan ideolojiyi kültür yerine